

Çağ Üniversitesi
Sosyal Bilimler Dergisi
Journal of Social Sciences
ISSN: 1304-8392

Cilt / Vol: 11, Sayı / No: 2, Aralık - December 2014

Rus Turistlerin Turistik Ürün Tercihlerinde Satış Geliştirme Faaliyetlerinin Rolü Sevda Sahilli Birdir	1
2002 -2012 Yılları Arasında Kamu ve Özel Sektör Harcamalarının Ülke Ekonomisine Etkileri Zübeyir TURAN & Hava GÜL	26
Örgütlerin Stratejik Yönetiminde Vizyon ve Atatürk'ün Türkiye Cumhuriyetini Kurmak İçin Ortaya Koyduğu Vizyon Yönetimi Veli KÖROĞLU	41
Mobbingden (Bezdiri) Tükenmişliğe Giden Yol: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çalışanları Üzerinde Bir Araştırma Hakan CANDAN & Mehmet İNCE	56
Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi Uysal YENİPİNAR & Elif BAK & Gizem ÇAPAR	86

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Dergisi
Journal of Social Sciences
ISSN: 1304-8392

Üniversite Adına Sahibi
Prof. Dr. H.Çetin Bedestenci, Rektör

Yayın Kurulu / Editorial Board

İlhan Öztürk, Editör

Yücel Ertekin
Mustafa Başaran
Esat Arslan
Ünal Ay

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Mahir Fisunoğlu (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Ünal (Başkent Üniversitesi)
Prof. Dr. M. İsmail Yağcı (Mersin Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüsnü Enginarlar (ODTÜ)
Prof. Dr. İhsan Erdoğan (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin Araslı (Doğu Akdeniz Üniversitesi)
Prof.Dr. Cem Saatçioğlu (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr. Hüseyin Kalyoncu (Melikşah Üniversitesi)
Doç.Dr. Ali Acaravcı (Mustafa Kemal Üniversitesi)
Doç.Dr. Ömer İskenderoğlu (Niğde Üniversitesi)
Doç.Dr. Alper Aslan (Nevşehir Üniversitesi)
Doç.Dr. Fatma Nur İplik (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi)

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Hakemli bir dergidir. Yazılardaki düşünce, görüş, varsayım, tez ya da savlar yazarlara aittir, Çağ Üniversitesini bağlamaz. Yılda 2 defa Haziran ve Aralık aylarında yayımlanır. Dergimiz EBSCO ve Ulrich's Periodicals Directory veri tabanlarında endekslenmektedir.

Çağ University Journal of Social Sciences is a refereed journal. All of the ideas, thoughts and theories are the sole responsibility of the authors and do not reflect the views, beliefs or policies of Çağ University. The journal published twice in a year (June – December). Our journal is Abstracted/Indexed in EBSCO and Ulrich's Periodicals Directory databases.

Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi

Uysal YENİPINAR¹ & Elif BAK² & Gizem ÇAPAR³

Özet: Ülke tanıtım elçileri olarak nitelendirilen turist rehberleri yüksek sorumluluğa sahip bir mesleği yerine getirmektedirler. Çalışma koşulları ağır olan bu meslek sahiplerinin uzun yıllar yasal güvencesinin olmaması mesleğin uygulanmasında olumsuz bir itibar yaratmıştır. Fakat turist rehberleri ve meslek örgütlerinin uzun yıllar süren mücadeleleri 22 Haziran 2012 tarihinde sonuç vermiş ve anılan tarihte “6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Ancak bu tarihten itibaren mesleki mağduriyetleri önlemekte yetersiz kalması, tartışmaları ve hoşnutsuzlukları beraberinde getirmiştir. Çalışma, oluşan bu hoşnutsuzlukların nedenlerini ortaya çıkarmak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla açık uçlu soru formu aracılığıyla akademisyenlerin ve meslek örgütlerinin kanuna dönük düşünceleri alınmıştır. Çalışma öncelikle turist rehberlerinin haklarının korunması, meslek niteliğinin artırılması, önümüzdeki yıllarda yapılacak olası mevzuat değişikliklerine zemin hazırlaması açısından önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist Rehberi Hakları, Rehberlik Meslek Kanunu, Turist Rehberliği Mevzuatı.

The Evaluation of Tourist Guiding Professional Law with The Perspective of Academicians and Tourist Guide Associations

Abstract: Tourist guides introduced as promotional ambassadors for their country. These professionalists have faced hard working conditions, lacked of legal assurance for long years, this caused a negative reputation in terms of performing their job. But eventually “Tourist Guiding Professional Law-6326” was enacted by the struggle of Professional Tourist Guide Associations. However it has also brought about discussions and disapprovals in terms of occupational relief. The main aim of this research is to find out these disapprovals and the effectiveness of the Law in terms of solving the current problems. For this aim, open-ended question forms have been sent to the Academicians of Tourism Guidance Departments and the Tourist Guide Association Members. Suggestions were developed from the research findings. It is believed that the results of the study could contribute the rearrangement of future legislations, protection of the rights and enhancement the proffession in Turkey.

Keywords: The Rights of Tourist Guide, Tourist Guiding Professional Law, Legislation of Tourist Guiding

---

¹ Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turist Rehberliği Bölümü, Mersin.
Email: uysalyenipinar@mersin.edu.tr

² Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Email: elif.b@mersin.edu.tr

³ Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Email: gizemcapar@mersin.edu.tr

1. GİRİŞ

Önemi her geçen gün artan turizm sektöründe yer alan her meslek sahibinin ülke turizmine katkı sunduğu ve ülkesini temsil ettiği bilinmektedir (Güzel, 2007: 8). Anılan meslekler arasında turist rehberliği mesleğinin katkısı kuşkusuz daha fazladır. Tura katılan ülke ziyaretçilerine eşlik eden, ülkenin, bölgenin, yörenin doğal, tarihi, kültürel değerlerini tanıtır ve sevdiren, yerel halkla ziyaretçi arasındaki olumlu etkileşimi sağlayan, somut ve somut olmayan mirasın korunup, kullanılmasına ve tanıtılıp evrenselleşmesine katkı sunan turist rehberliği meslek sahipleridir. Turist rehberleri sadece yabancı turistlerin değil, yerli turistlerin de kendi ülkelerini daha iyi tanıyıp sevmelerine, doğayı, tarihi ve kültürü koruma ve yaşatma bilinci kazanmalarına, yerel değerlere saygı duymalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda Güzel (2007) ev sahibi ülkeler ve ziyaretçiler arasında bağ kuran profesyonel turist rehberlerine oldukça önemli görevler düşmekte olduğunu belirtmiştir (Güzel, 2007: 8). Leclerc ve Martin (2004), ise bu konuda turist rehberlerinin turistler ve yerel halk arasındaki iletişim ağını sağladığı ve kültür araçları olarak önemli görevler üstlenmekte olduklarını belirtmişlerdir (Leclerc ve Martin, 2004: 181-200). Ülke turizminin gelişmesinde, olumsuz imajın olumluya dönüştürülmesinde stratejik değere sahip olan turist rehberleri özellikle Türkiye gibi turizmden gelir elde eden ülkeler açısından daha fazla öneme sahip aktörlerdir.

Liu ve Yee turizm sektörünün gelişmesi için turist rehberleri tarafından sunulan hizmet kalitesinin çok yüksek olması gerektiğini belirtmişlerdir. Turist rehberlerinin mesleki sorumluluklarını yerine getirirken onlara tanınacak haklar ve olanaklar mesleğin kalitesini etkileyen en büyük etken olacaktır. Bu olanaklar ve haklar ne denli memnun edici ise rehberin turiste sunacağı hizmetin kalitesi de o denli tatminkâr olacaktır (Liu ve Yee, 2012: 94-97). Batman, Yıldırğan ve Demirtaş (2000:3), turist rehberinin gerek ülke turizminin gerekse turizm işletmelerinin aynası durumunda olduğunu ifade etmişlerdir. Dolayısıyla turistlerin de o aynada iyi şeyler görebildiği ölçüde ülkenin daimi ziyaretçisi olacaklarını vurgulamışlardır. Yazıcıoğlu, Tokmak ve Uzun (2008) ise, turist rehberliği mesleğinin gerektiği gibi yerine getirilmesiyle, ülkenin turizm pazarından alacağı payın artacağı ve bununla beraber ülke ekonomisinin gelişimine de olumlu katkı sağlayacağını belirtmiştir. Turist rehberleri bir anlamda ülkeyi temsil eden gönüllü elçilerdir ve bu elçilerin ülkeyi birebir tanıtımda ne kadar etkin olabileceği kuşkusuzdur (Yazıcıoğlu, Tokmak ve Uzun, 2008: 1)

Türkiye'nin turizmde hak ettiği noktada olamamasının nedenleri sıralanırken "tanıtım yetersizliği" daima ilk sıralarda yer almaktadır. Tanıtım yetersizliği ve öteden beri bir sorun olan olumsuz imaj, tanıtımda rehberlerin

daha aktif kullanılmasıyla çözüme kavuşturulabilir (Batman ve diğ., 2000:4). Ayrıca iyi yetişmiş donanımlı turist rehberleri bir yabancıyı kendi ülkesi ve halkı yararına olumlu ve daimi bir propaganda aracı yapar. Kuşkusuz en etkili propaganda da bu şekilde yapılan canlı propagandadır. Bu sebeple, ülkeler turist rehberlerinin seçiminde oldukça titiz davranmalı ve eğitimlerine özel bir önem göstermelidir (Çimrin, 1995: 10). Bu açılarından bakıldığında turist rehberlerinin bu denli önem arz eden görevlerinin olmasına rağmen Türkiye’de turist rehberliğine bir meslek olarak yeterince önem verilmediğini görmekteyiz.

Turist rehberliği mesleği ülkemizde yıllarca yönetmeliklerle düzenlenen bir hizmet alanı olarak yer almıştır. Meslek tanımı, mesleğin etik değerleri ve yasal statüsü olmadığı için mesleği icra eden rehberler çeşitli sorunlarla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Bu zorlukların artması meslek yasası gerekliliğini gündeme getirmiş ve uzun süren çabalar sonucu 22/6/2012 tarihinde 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanunun çıkması meslek üyelerini mutlu etmiştir. Ancak kanunun uygulamada karşılaşılan sorunları çözmeye yetersiz kalmasıyla birlikte meslek örgütleri ve turist rehberliği eğitimi veren kurumların hoşnutsuzlukları söz konusu olmuştur. Bu nedenle araştırmanın amacı; Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun yetersiz kalan yönlerinin, mesleği temsil eden meslek örgütleri ve eğitim camiası tarafından tespit edilmesini sağlamak ve bu yönlerin iyileştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Bu sayede çalışmanın Turizm Bakanlığınca revize edilmesi düşünülen meslek yönetmeliğinde meslek üyelerine daha çok katkı sağlayacak işlevsel maddelerin konmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın Turizm Bakanlığınca revize edilmesi düşünülen meslek yönetmeliğine meslek üyelerine daha çok katkı sağlayacak işlevsel maddelerin konmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan çalışmanın Turist Rehberleri, Turist Rehberleri Birliği ve Odaları, Turist Rehberliği Eğitimi veren Fakülte ve Yüksekokullar ve araştırmacılara katkı sunacağı düşünülmektedir.

2. TURİST REHBERİ, TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİ VE ÖNEMİ, TURİST REHBERLİĞİ MESLEĞİNİN YASAL EVRİMİ

2.1 Turist Rehberi Kimdir?

Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na göre Turist Rehberliği hizmeti: “Seyahat acenteciliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup halindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak, ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda

tanıtılarak gezdirilmesi, seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentesinin yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesidir”.

Turist Rehberi ise: “Aynı kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi” ifade etmektedir (TUREB, 2014).

Ahipaşaoğlu'na göre (2001b:44) Turist rehberi; “ Belirli bir program dâhilinde yerli ve yabancı gezginlere yol gösteren, program kapsamındaki ziyaret yerleri hakkında uygun dilde doğru bilgiler aktaran, ülke ya da bölge hakkında tanıtım yapan, gezginlerin doğru sosyal-ekonomik ve kültürel izlenimler almasına yardımcı olan kişilerdir”.

Dünya Turist Rehberleri Birliği Federasyonu'nun (World Federation of Tourist Guide Associations) uluslararası kabul görmüş tanımına göre turist rehberi: “Yurtiçi ya da yurtdışından gelen grup ya da bireysel ziyaretçilere, onların tercihleri doğrultusundaki bir dilde, bir bölge ya da şehirde bulunan anıtlar, müzeler, doğal ve kültürel çevre ve tarihi yerlerde kılavuzluk eden ve eğlendirici bir yorumla bunları ziyaretçilerine aktaran, yetkili otoriteler tarafından tanınan kişidir” (WFTGA, 2014).

2.2 Turist Rehberliği Mesleği ve Önemi

Binlerce yıldır varlığı bilinen turist rehberlerin, modern profesyonel turist rehberine dönüşümünün serüveni, ilkçağlarda başlamıştır. Eski toplumlardan günümüze meslekler; insanların günlük yaşamları süresince ihtiyaç duydukları çeşitli hizmetleri sağlamak amacıyla ortaya çıkmaktadır. Turist rehberliği mesleği de ilkçağlardan beri var olan bir meslektir. Rehberler; kıtalararası göçlerde, savaşlarda, ticaret kervanlarında, kutsal yerlerin ziyaretlerinde, kara ve deniz yolculuklarında daima en önde yer almış ve tehlikeli konumlarda bulunmuştur (Çimrin, 1995: 9). Yüksek performans gerektirmesi nedeniyle, rehberlik mesleği genellikle genç yaşlarda ya da öğrencilik yıllarında boş zaman değerlendirmek amacıyla tercih edilen bir meslek haline gelmiştir (Ahipaşaoğlu, 2001a: 109–110).

Rehberler, yüzyıllardan bu yana turların gerçekleşmesini; yönetim ve bilgi aktarımı ile keyifli bir şekilde yürütülmesini sağlayan kişilerdir (Ahipaşaoğlu, 2001b: 17). Grubun ziyaret edilen ülkeye ayak basışından itibaren bu ülkeden ayrılana kadar geçecek süre içerisinde turist alan ülkenin yurttaşı olan bir rehber turistlere gerek kılavuzluk etme, gerek bilgi aktarımı ve gerekse tanıtım yönünden yardımcı olmaktadır (Ahipaşaoğlu, 2001b: 38). Bu süreçte, turistler de rehberlerinden görecekları ilgi ve sunulacak hizmet sayesinde kendilerini rahat ve huzurlu hissetmektedirler (Koroğlu ve Merter, 2012: 214). Bir turun başarı ve başarısızlığını belirlemede en önemli rol turist rehberine düşmektedir. Turist rehberi, ziyaretçilerle yakın temasta

bulunan, onları yönlendiren ülke hakkında olumlu veya olumsuz izlenimler uyandıran kişi olarak turizmin belkemiğidir. Bu önemli ve büyük görevin en önemli sorumluluğu, ülkelerini ve halkını yabancıya karşı kendi kimlikleriyle teslim etmeleridir (Çimrin, 1995: 7-9).

Turist rehberleri, ziyaretçilerin tur hizmetinden ve seyahat deneyimlerinden memnun kalması, Türkiye ve Türk imajının oluşturulup tanıtılması konusunda son derece önemli ve belirleyici bir rol oynamaktadır (Temizkan, 2005: 40). Turist rehberlerinin, kültür turizmi açısından değerlendirildiğinde önemli bir değere sahip olduğunu vurgulayarak, Cohen (1985: 15), turist rehberlerinin “yabancı kültürü ziyaretçilere tanıdık hale getiren bir kültür elçisi” konumunda olduğunu ve Profesyonel turist rehberlerinin üstlendiği bu kültür elçiliği rolü; farklı kültürlerin birbirlerini tanınması, Türk kültürünün diğer kültürlerle aktarılması ve sürekliliğinin sağlanması açısından çok büyük önem taşıdığını belirtmiştir.

Turist rehberlerinin turistlerle olan ilişkileri ve ziyaret edilen bölgelerin kültürünü turistlere doğru bir şekilde aktarabilmeleri, turistlerin o kültür ve yerli toplum hakkındaki fikirlerini değiştirmektedir. Turistik bir bölgedeki neredeyse tüm hizmeti, turist rehberlerinin nezaretinde alan turistlerin seyahatlerinden aldıkları zevk, rehberlerin sunumları ile yakından ilgilidir. Ayrıca, bir bölge veya ülke kültürünün sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi, turist rehberlerinin kültür elçiliği rolünü doğru bir şekilde anlayıp uygulamasına bağlıdır. Diğer bir deyişle turist rehberleri, mesleklerinin gerektirdiği işlev ve niteliklere sahip olmalarının yanı sıra, ülkesi adına bir kültür elçisi olduğunun da bilincinde olmalıdır (Toker, 2011: 51-52).

Rehberli bir turda, tur rehberleri çevirmenlik görevlerine ek olarak, daha önce bahsedildiği gibi; turistler ve sosyal çevre, yeme-içme, konaklama, ulaşım hizmetleri arasında bir “tampon” ya da “arabulucu” olarak hareket ederler. “Doğaseverler” ya da “görülecek şeylerin peşinden koşanlar” olarak sınıflandırılacak turistler için bir turist rehberinin rolü doğal çevre ile ilgili ilk elden bilgi verme sorumluluğu olan bir “yorumcu” dur. Turist rehberlerinin rolleri turist tipine ve gezgin sayısına göre değişmektedir. Örneğin, küçük bir gruba eşlik ederken, turist rehberleri bir host ya da hostes gibi hareket edebilir ve etkin bir şekilde onların harcamalarıyla etkileşim içinde olabilir. Aksine, yaşlı bir turist grubu için turist rehberlerinin sorumlulukları farklıdır. Böyle bir durumda bir turist rehberi bir “öğretmenden” çok sorulara cevap veren ya da belirli özellikleri ortaya koyan rollerinin sınırlandığı bir “bakıcı”dır (Kong, Cheung and Baum 2009: 66).

2.3 Türkiye’de Turist Rehberliği Mesleğinin Yasal Evrimi

Thomas Cook tarafından 1851’de İngiltere’de düzenlenen bir günlük tren gezisi dünyada modern turizm hareketlerinin başlangıcı sayılmış ve o tarihten bu yana turizm hareketi çok geniş bir alana yayılmıştır. Ahipaşaoğlu’na göre; (2001a: 13), Thomas Cook düzenlediği turlara kendisi liderlik ederek aynı zamanda çağdaş rehberliğin de öncülüğünü yapmıştır.

Osmanlı döneminde 19. yüzyıl sonunda görölmeye başlanan turist rehberliği, hem ülkenin tanıtımı, hem de ulusal güvenlik açısından önemli bir konumdaydı. 29 Ekim 1890 tarihinde yayımlanan 190 sayılı Nizamname, bu mesleğin kurumsallaştırılma çabalarının ilk örneği olmuştur (Adana Turist Rehberleri Bölgesel Odası). Bu Nizamnamede, Osmanlı döneminde rehberlik bir meslek olarak tanınmamakta yabancı konukları gezdiren kişilerin onlara yalnızca çevirmenlik yaptıkları düşünölmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu ile birlikte 1923 yılında, yabancı dil bilen bir grup genç tarafından “Türk Seyyahin Cemiyeti” kurulmuştur. Bu tarihe kadar çevirmenlik işlerinin azınlıklar tarafından yürütölmüş olmasından dolayı yabancı turistlere yapılabilecek olumsuz propagandayı engellemek amacıyla gönüllü rehberlik ve çevirmenlik yapmak üzere kurulan dernek daha sonra “Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu” adını almıştır (Ahipaşaoğlu, 2001a: 18-19). Bu kurum bugünkü anlamda olmasa da, tercüman rehber yetiştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Değirmencioğlu, 1998: 17). Daha sonra 8 Kasım 1925 tarihinde çıkartılan 2730 sayılı Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ve Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname ile mesleğe sıkı kurallar getirilmiştir. Kararnamenin yoğunlaştığı konulardan birisi de tercüman rehberlerin eğitimi olmuştur, fakat ülkede henüz bu faaliyetler ile ilgilenecek bir kuruluş olmadığından rehberlerin yeterliliklerinin saptanması konusundaki sınav koşulu kâğıt üzerinde kalmıştır (İstanbul Turist Rehberleri Odası). Dünyada yaşanan ekonomik kriz 1928 yılında turizm faaliyetlerini durma noktasına getirmiştir. Bu sebeple tercüman rehberlerin büyük bir kısmı mesleği terk etme noktasına gelmiş fakat 1928’in Aralık ayında İstanbul İktisat Müdürlüğü tarafından bir rehberlik kursunun açılacağı duyurulmuştur. Gazetelerde yer alan bu kurs ilanının önemi, geçici tercümanlar ile mesleğe yeni başlayanları kapsamış ve kursiyerlere mutlaka sınavdan geçme mecburiyeti getirmiştir. İlk kez bir sınavdan geçerek girme hakkı kazanılan kurstan mezun olan rehber sayısı ise 50 olmuştur (Çolakoğlu, Epik ve Efendi, 2010:135).

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı’nın, 20 Ağustos 1963 tarihinde kurulmasının ardından "çalışma alanına giren konularda personel yetiştirmek üzere kurslar, uzman okullar açabilme" yetkisine sahip olmuş ve 1964-1968 yılları arasında rehberlik kursları düzenlemiştir. Bu kurslar herhangi bir

yönetmeliğe tabi olmamakla birlikte, 8 Kasım 1925 tarihinde 2730 sayılı kararnameye dayanmakta, hizmet içi talimat ve genelgelerle yapılmaktaydı. Günün koşullarına göre düzenlenmeye çalışılan ilk yönetmelik olan 13945 sayılı "Tercüman Rehber Kursları ve Tercüman Rehber Yönetmeliği" 3 Eylül 1971 tarihinde yayımlanmıştır. Yönetmelik daha sonra 21 Mart 1974 tarihinde değiştirilerek "Profesyonel Turist Rehberliği Kursları ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını almış ve Turizm Bakanlığı dışındaki kişi ve kuruluşlara kurs açabilme yetkisi verilmiştir. Yönetmeliğin gün geçtikçe ihtiyacı karşılama konusunda yetersiz kalmasından dolayı sırasıyla 1981'de, 1983'te, 1986'da, 1988'de çeşitli değişikliklere uğramıştır (Antalya Rehberler Odası). En son halini 2005 yılında yapılan değişiklik ile alan yönetmelik "Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği" adını alarak 2012 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Bu yıla kadar geçen zaman zarfında, bu yönetmelik ile idare edilen rehberlik mesleği, 22 Haziran 2012 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan 6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile birlikte yepyeni bir döneme girmiştir. Bu yasanın, profesyonel turist rehberliğine, kanunlar ile sınırları çizilen tam anlamıyla bir meslek haline gelme olanağını tanıdığını söylemek mümkündür (Acar, 2014: 6-7). 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun meslekle ilgili getirdiği yeni düzenlemelerden bazıları şunlardır:

- Daha önce Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen rehberlik sertifika programları yasa ile Bakanlığın gözetimi ve denetiminde olmak koşulu ile Turist Rehberleri Birliği (TUREB)'ne devredilir.
- Yasadan önce her yükseköğretim kurumunun ve Bakanlığın ayrı ayrı düzenlediği tüm rehber adaylarının uygulama gezilerini düzenleme yetkisi Bakanlığın denetiminde olmak koşulu ile Turist Rehberleri Birliği (TUREB)'ne devredilir.
- Uygulama gezisi sonundaki sınavları yapma yetkisi Turist Rehberleri Birliği (TUREB)'ne devredilir.
- Yasadan önce odalara üyelik zorunlu değilken yasa ile zorunlu hale getirilir.
- Rehberlik kimlik kartının kalıcılığını sağlamak amacıyla ruhsatname alınması zorunlu hale getirilir.
- Zorunlu seminerler kaldırılarak isteğe bağlı hale getirilir.
- Eylemli ve eylemsiz rehberlik getirilir.
- Acente ve rehber arasında tura çıkmadan önce sözleşme yapma zorunluluğu getirilir.
- Kaçak rehber denetimleri meslek kuruluşları tarafından yapılmaya başlanır.

- Taban ücretin altında rehberlik faaliyetinde bulunan rehberlere idari para cezası getirilir.
- Devlet memurlarının da kurumlarından izin almak koşulu ile rehberlik yapabileceğine dair madde konulur.
- Rehberlerin sicil ve disiplin işlemleri rehber kuruluşları tarafından yürütülmeye başlanır.
- Meslek kuruluşlarını denetlemek üzere her türlü yetki Kültür ve Turizm Bakanlığına verilir (İstanbul Rehberler Odası).

3. ALAN YAZIN İNCELEMESİ

Yıllarca yönetmeliklerle düzenlenmeye çalışılan turist rehberliği, uzun zaman hizmet niteliğinde bir faaliyet olarak kaldıktan sonra nihayet çıkarılan yasa ile meslek statüsüne kavuşmuştur. Rehberlerin meslek yaşamında karşılaştığı sorunlar ve zorluklar dikkate alındığında rehberlik meslek yasasının turist rehberleri için bir gereklilik olduğu açıktır. Rehberlik mesleğinin mevsimlik bir iş oluşu, rehberin zamanının çoğunu evi ve ailesinden uzakta geçirmesi, sigorta konusunda yaşadığı sıkıntılar, emeklilik hakları, ödenen düşük ücretler, iş güvencelerinin olmayışı, seyahat acentelerinin düşük ücret politikaları, ürün tanıtımından çok alışveriş yapılmasına önem vermeleri, kaçak rehber çalıştırılması gibi sorunlar turist rehberlerin mesleklerini icra etmelerine engel teşkil etmiş ve zaten zor olan iş koşullarını daha da zor bir sürece itmiştir. Bu nedenle kendini güvence altına almak isteyen çok sayıda turist rehberi ikinci bir mesleğe yönelme gereği duymuş ve asıl mesleğini hobi gibi yürütmüş veya bırakmak zorunda kalmıştır. Rehberlerin bu gibi koşulları göz önünde bulundurularak bir meslek kanununun eksikliğine çeşitli araştırmacılar tarafından uzun yıllar boyunca dikkat çekilmiş ve çeşitli araştırmalara konu olmuştur.

Batman (2003), yapmış olduğu çalışmada rehberlikle ilgili yasal mevzuatın yeniden düzenlenmesi gerekliliği sonucuna ulaşmış bu başlık altında yasal mevzuatta yapılacak bir değişiklik ile rehberlerin kimlik sorunu, kaçak rehberlik sorunu, taban yevmiyelerin altında rehber çalıştırılması sorunu gibi daha birçok sorunun giderilmesinin mümkün olacağını savunmuştur. Aynı şekilde Akbulut (2006), Ege Bölgesindeki Turist rehberlerinin mesleki sorunları ve çözüm önerilerine yönelik yapmış olduğu araştırmasında başarılı bir rehberlik hizmetinin, o hizmeti görece profesyonel turist rehberlerinin mesleki yaşamlarının, özellikle yasal düzenlemelerle garanti altına alınabilmesi ile gerçekleşebileceğini belirtmiştir. Bununla beraber ankete katılan rehberlerin önemli bir çoğunluğu rehberlikle ilgili yasal düzenlemeleri yeterli bulmadığını belirtmiş, taban yevmiye, sigorta, vergi, kaçak rehberlik gibi birçok mesleki konuların

standardizasyonunun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yazıcıoğlu ve diğ. (2008), turist rehberlerinin meslekleri ile ilgili sorunlarını, görüşlerini, yaşadıkları problemlerle ilgili değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla yapmış oldukları çalışmalarının sonucunda, “turizm pazarından aldığı payı sürekli artırma çabasında olan ve bu sektörü gelişmesinde en önemli ekonomik unsurlardan biri olarak gören Türkiye, acilen turist rehberliği meslek yasasını çıkartmalıdır. Bu yasa ile rehberlik mesleğinin çalışma sistemi, rehberlerinin özlük hakları ve yükümlülükleri belirlenmeli ve bir yapıya kavuşturulmalıdır” sonuçlarına ulaşmışlardır.

Ekmekçi (2005), paket turların sürdürülebilirliğinde turist rehberlerinin rolünü belirlemeye yönelik yapmış olduğu çalışmada turist rehberlerinin ülke turizmi ve ekonomisi açısından büyük öneme sahip olmasının yanında meslekleri açısından bir takım sorunlar yaşamakta olduklarını ve bununla ilgili bir yasa taslağının çıkması için de mücadele vermekte olduklarını belirtmiştir. Çalışmasında bunların yanında TUREB eski başkanı Şerif Yenen’in meslek yasasının çıkartılması gerekliliğine dair açıklamalarına yer vermiş ve bunun için göstermiş olduğu çabaya değinmiştir. Ayrıca Turist Rehberleri Birliği (TUREB) eski başkanı Şerif Yenen’in, rehberlerin sahip oldukları problemlerin giderilmesi için çıkartılması gerektiğini talep ettiği Profesyonel Turist Rehberliği Meslek Yasasıyla beraber Turist Rehberlerine sosyal güvence sağlanacağını, meslek örgütüne sorunlara sahip çıkma hakkı tanıyacağını, yasa dışı rehberliği engelleyeceğini, Türkiye’nin yanlış tanıtılmasının önüne geçeceğini gibi, turistlerin kaçak rehberlerle yaşadıkları sorunların mahkemelere yansımaları da önleyeceğini, rehber-acente ilişkilerinin yasal bir sözleşme ile gerçekleşecek, böylece kayıt dışı faaliyetlerin önüne geçilebileceğini belirtmiştir. Turist Rehberleri Birliğinin (TUREB) Profesyonel Turist Rehberlerinin yaşadıkları bu problemleri giderebilmek ve turizm tutkunları açısından Profesyonel Turist Rehberliği meslek yasasının bir zorunluluk olduğunu bilerek hareket ettiğini ve bu yasanın çıkması için gereken çalışmaları yaptıklarını belirtmiştir Yarcan (2007). Profesyonel Turist Rehberliğinde mesleki etik üzerine yapmış olduğu kavramsal bir çalışmada etik konusunun tartışılması ve meslek ilkelerinin rehberlerin oluşturduğu bir tartışma zemininde geliştirilmesi için, meslektaşlar arasında görüş alışverişi yapılması gerekliliğinin yanı sıra Turist Rehberleri Birliği Meslek Yasası’nın çıkması ve etik konusunun yasada yer alması ile uygulamada karşılaşılan başlıca sorunların çözüleceğini belirtmiştir. Ayrıca rehberlerin görev, yetki ve sorumluluklarını tanımlayan, çalıştığı işletmelerle ilişkilerini düzenleyen yasa önerisinin meslek haklarını korumak için rehberlerce desteklenmesi gerektiğine değinmiştir. Tetik (2006) yapmış

olduğu çalışmasında Profesyonel Turist Rehberliği Mesleğinin avantaj ve dezavantajlarına değinirken turist rehberliği mesleğinin bir taraftan zevkli, rahat ve bol kazançlı bir meslek gibi görünmesiyle birlikte rehberliğin pek çok güçlüklerle karşı karşıya olan bir meslek olduğuna da değinmiştir. Bu problemlerin temelinde de mevcut bir yasanın olmayışı ve dolayısıyla rehberlerin iş ve sağlık güvenliğinin olmamasının etkisinin büyük olduğunu vurgulamıştır.

Rehberlik meslek yasasının gerekliliği konusunda Değirmencioğlu, Antalya Rehberler Odası'na yapmış olduğu açıklamasında “Nitelikli bir eğitimin yanı sıra, sürekli yenilenme konusunda da çaba harcayan ve dünya rehberleri arasında haklı bir gurura sahip olan Türk rehberlerinin meslek yasasının çıkarılmamış olması, mesleği icra eden herkesi derinden üzmemekte, cesaretini kırmaktadır. Beklenti; en kısa sürede mevcut tasarının yasalaştırılarak, devlet tarafından uzun yıllardır ihmal edilmiş olan rehberlik mesleğinin ciddi şekilde sahiplenilmesidir” şeklinde görüş sunmuştur (Antalya Rehberler Odası).

4. METODOLOJİ

4.1 Araştırmanın Amacı

Yıllarca yönetmeliklerle idare edilmeye çalışılan turist rehberliği, uzun zaman hizmet niteliğinde bir faaliyet olarak kaldıktan sonra nihayet 7/6/2012 tarihli ve 6326 Sayılı “Turist Rehberliği Meslek Kanunu” ve 8 aylık bir aradan sonra 23 Şubat 2013 tarihli 28568 sayılı “Profesyonel Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği” ile yasal çerçeveler içerisinde meslek statüsüne kavuşmuştur. Turist Rehberliği Meslek Yasası ile beraber turist rehberleri, turist rehberliği mesleğinde yaşanan sorunların aşılmasında önemli gelişmelerin önünün açılması beklentisi içerisine girmişlerdir. Böylelikle uzun yıllardır mücadelesi verilen 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle mesleğin daha güçlü olacağı bir döneme gireceği beklentileri oluşmuştur (Turizm Haberleri). Meslek kanununun yürürlüğe girmesi ile rehberlerin mağdur oldukları bir takım konular yasal statü içinde çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Turist rehberleri meslek kanunu çıkmasına sevinmiş, kanun yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar meslek sorunlarına çözüm üretmede yetersiz kalmasıyla çeşitli tartışmalara konu olmuştur. İşte bu nedenler araştırma yeni yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Kanununa dönük düşünceleri meslek örgütleri yöneticileri ve turist rehberliği bölümü öğretim elemanları gözüyle ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıklara yönelik çeşitli çözüm önerilerinin sunulmasını sağlamaktır. Böylece ileride yapılacak yönetmelik çalışmaları için bu

araştırmada elde edilen görüşlerin, eleştirilerin ve önerilerin dikkate alınarak daha detaylı ve ihtiyaca cevap verecek bir mevzuat düzenlemesine temel oluşturacağı düşünülmektedir.

4.2 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’de faaliyet gösteren 13 adet Turist Rehberleri Odası başkanları, Turist Rehberleri Birliği (TUREB) ve dört yıllık eğitim veren üniversitelerin turizm rehberliği, seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği bölümünde(Bkz. Tablo:1) görevli 50 öğretim elemanından oluşan toplam 64 kişi oluşturmaktadır. Bu bağlamda 2 yıllık eğitim veren üniversitelerin ilgili bölüm öğretim elemanları ve turist rehberleri kapsam dışı bırakılmıştır. Araştırmada tam sayım hedeflendiğinden örnekleme yoluna gidilmemiştir. Çalışmada verileri, Turist Rehberliği Meslek Örgütleri ve meslek işgöreni yetiştiren öğretim elemanlarının tamamının e-posta adreslerine soru formunun yollanması ve telefon görüşmeleri ile toplanmıştır.Meslek örgütlerinin ve üniversitelerin e-posta adresleri ilgili web sayfalarından derlenmiştir. Soru formu 15 Mayıs/ 15 Haziran2014 tarihleri arasında katılımcıların e-posta adreslerine 2 defa gönderilmiş ve 8 meslek örgütü ve 12 öğretim elemanı ile toplam 20 kişiden dönüş alınmıştır. Bertaux’a göre nitel çalışmalarda örnek büyüklüğünün en az 15 olması tavsiye edilmektedir (Bertaux,1981; aktaran Guest, Bunce ve Johnson, 2005: 61).

Derinlemesine veri toplamak için nitel araştırma deseninde hazırlanan bu araştırmada katılımcılara Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun size göre olumlu yönleri nelerdir?”, “Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun size göre olumsuz yönleri nelerdir?” ve “Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Yönetmeliği ile ilgili eleştirileriniz nelerdir?” şeklinde açık uçlu üç soru yöneltilmiştir. Açık uçlu sorulara belirli aralıklarla gönderilen iki ayrı hatırlatma e-postası sonucu toplam 20 kişi araştırmaya veri sağlamıştır. Elde edilen veriler araştırmanın sınırları da göz önünde bulundurularak uygun yöntem belirlenmeye çalışılmışve içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde verilerin derin bir işleme tabi tutulmasının yanı sıra betimsel bir yaklaşımla farkedilemeyen kavram ve temalar keşfedilir. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilmektedir. Bu aşamalar; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259-260).Verilerin analizi sürecinde bu aşamalar göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 1. Türkiye’de 4 yıllık Turist Rehberliği Eğitimi Veren Üniversiteler ve Bölümler

Üniversite Adı	Bölüm Adı	Öğr. Süresi
Adıyaman Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	4 yıl
Adnan Menderes Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Balıkesir Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	4 yıl
Ege Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Gazi Üniversitesi	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	4 yıl
Katip Çelebi Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Kastamonu Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Necmettin Erbakan Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl
Nevşehir Üniversitesi	Turizm Rehberliği	4 yıl

Kaynak: 2013-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu (3 Temmuz 2013)

5. BULGULAR

Araştırmaya katılan 20 kişiden; 11’i erkek, 9’u kadındır. Araştırmaya biri Turist Rehberleri Birliği başkanı, Türkiye’de faaliyet gösteren 7 turist rehberleri odaları başkanları ve lisans düzeyinde turizm rehberliği/seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında görevli 12 öğretim elemanı veri sağlanmıştır.

5.1 Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun Olumlu Yönleri

Tablo 2. araştırmaya katılan kişilerin “Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun Size Göre Olumlu Yönleri Nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapları göstermektedir. Katılımcıların Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na dair en fazla olumlu olarak belirttikleri ifadelerin “mesleğin yasal statüye kavuşması”, “mesleğin itibarının artması” ve “rehber haklarının güvence altına alınması” olduğu görülmektedir. Bunun yanında diğer olumlu ifadeler; “birlik beraberliğin korunması”, “meslek örgütlerinin söz sahibi olması”, “kaçak rehberliğin önüne geçilmeye çalışılması”, “rehberlik

uygulama gezilerini Turist Rehberleri Birliğinin (TUREB) üstlenmesi”, “acentelere taban ücret ödeme zorunluluğunun getirilmesi”, “rehberlere yönelik zorunlu seminerlerin kaldırılması”, “hemen her ilde meslek odası kurulması”, “eylemli-eylemsiz rehberliğin getirilmesi”, “denetimlerin artması” olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun Olumlu Yönleri

Görüşme Numarası	Cinsiyet	Yasal statüye kavuşması	Mesleğin itibarının artması	Rehber hakları güvenceye alınması	Birlik beraberliğin korunması	Meslek örgütlerinin söz sahibi olması	Kaçak rehberliğin önüne geçilmesi	Uygulama gezilerini TUREB'in üstlenmesi	Taban ücret ödeme zorunluluğu	Zorunlu seminerlerin kaldırılması	Hemen her ilde meslek odası kurulması	Eylemli-eylemsiz rehberlik	Denetimlerin artması	Σ
K1	E	X	X	X		X								4
K2	E	X		X	X								X	4
K3	E		X	X		X								3
K4	E	X		X										2
K5	E	X	X				X	X	X	X	X	X	X	9
K6	E	X	X			X								3
K7	K			X				X						2
K8	K	X	X					X						3
K9	K	X	X											2
K10	K	X		X						X	X			4
K11	K	X		X		X	X							4
K12	E	X	X	X			X		X					5
K13	E			X							X			2
K14	K		X				X							2
K15	K	X		X					X					3

K16	K	X												1
K17	K	X	X				X			X				4
K18	E		X	X	X	X								4
K19	E	X				X			X				X	4
K20	E	X				X								2
Σ		15	10	11	2	7	5	3	4	3	3	1	3	67
%		22,39	14,92	16,4	2,99	10,44	7,47	4,48	5,98	4,48	4,48	1,50	4,48	100

Araştırmaya veri sağlayan katılımcıların Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na yönelik olumlu olarak belirttikleri ifadeler 3 kategori altında toplanmıştır. Kategoriler incelendiğinde Kanunun “meslek açısından olumlu yönleri”, “rehberler açısından olumlu yönleri” ve “örgütsel açısından olumlu yönleri” olarak adlandırılmıştır. “Mesleğin yasal statüye kavuşması” ve “mesleğin itibarının artması” ifadeleri meslek açısından olumlu yönler kategorisine; “rehber haklarının güvenceye alınması”, “kaçak rehberliğin önüne geçilmesi”, “taban ücret ödenmesi zorunluluğu”, “zorunlu seminerlerin kaldırılması”, “eylemli-eylemsiz rehberlik”, “denetlemelerin artması” rehberler açısından olumlu yönler kategorisine; “kanunda meslek örgütlerinin söz sahibi olması”, “birlik beraberliğin korunması”, “rehberlik uygulama gezilerini Turist Rehberleri Birliği (TUREB)’in üstlenmesi”, “hemen her ilde meslek odası kurulması” ifadeleri örgütsel açıdan olumlu yönler kategorisine dahil edilmiştir.

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumlu yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden birinin “mesleğin yasal statüye kavuşması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak 1 numaralı katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: “...*Kanun ile kurum ve kuruluşlar nezdinde yasal bir statüye kavuşulmuştur...*”

5 numaralı katılımcı, “yasal statüye kavuşması” maddesiyle ilgili olarak şu ifadeleri kullanmıştır: ... *Öncelikle uzun yıllardır yönetmelikle idare edilen bir meslek olan turist rehberliği, 6326 sayılı Meslek Kanunu ile birlikte tam anlamıyla bir meslek halini almıştır...*

6 numaralı katılımcı, konuyla ilgili olarak şunları ifade etmiştir: ...*Rehberlik mesleğine ilişkin ilk kez ciddi bir yasal düzenlemenin yapılmış olması olumlu bir adımdır...*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumlu yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden bir diğerinin “mesleğin itibarının artması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu maddeyle ilgili olarak 9 numaralı

katılımcı, şunları ifade etmiştir: ... *Yerli ve yabancı turistlere ülkemizi doğru bir şekilde tanıtmaya sorumluluğundaki turist rehberlerinin meslek şartlarının bir kanuna tabi olması, mesleğin itibarı adına çok önemli bir adımdır...*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumlu yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden diğerini "rehberlerin haklarının güvence altına alınması" maddesi oluşturmaktadır. Bu maddeyle ilgili olarak 2 numaralı katılımcı şunları ifade etmiştir: ...*Kanun sayesinde turist rehberlerinin haklarının güvence altına alınmış olması...*

Tablo 3. Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun Olumlu Yönlerinin Kategorilendirilmesi

KANUNUN OLUMLU YÖNLERİ	KULLANILAN İFADELER	Σ_i	Σ_i (67)	%	% (100,0)
(1) MESLEK AÇISINDAN OLUMLU YÖNLER	(1.1) Yasal statüye kavuşması	15	25	60	37,31
	(1.2) Mesleğin itibarının artması	10		40	
(2) REHBERLER AÇISINDAN OLUMLU YÖNLER	(2.1) Rehber haklarının güvenceye alınması	11	27	40,7	40,30
	(2.2) Kaçak rehberliğin önüne geçilmesi	5		18,5	
	(2.3) Taban ücret ödenmesi zorunluluğu	4		14,8	
	(2.4) Zorunlu seminerlerin kaldırılması	3		11,11	
	(2.5) Eylemli-eylemsiz rehberlik	1		3,70	
	(2.6) Denetlemelerin artması	3		11,11	
(3) ÖRGÜTSEL AÇIDAN OLUMLU YÖNLER	(3.1) Meslek örgütlerinin söz sahibi olması	7	15	46,67	22,39
	(3.2) Birlik beraberliğin korunması	2		13,34	
	(3.3) Uygulama gezilerini TUREB'in üstlenmesi	3		20	
	(3.4) Hemen her ilde meslek odası kurulması	3		20	

12 numaralı katılımcı ise konuya dair şunları söylemiştir :... *Rehberlere yasal dayanak sağlanmış ve kendilerini savunabilme olanağı verilmiş oldu...*
18 numaralı katılımcı da düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: ... *Rehberlik mesleğinin bilinirliğini ve saygınlığını artırarak rehberlerin haklarını korumak adına bir dayanak olması...*

“Meslek örgütlerinin söz sahibi olması” konusunda 1 numaralı katılımcı, şu ifadeleri kullanmıştır: ... *Meslek kurumları olarak mesleğe kabul edileceklerle ilgili söz sahibi olunmuştur...*

19 numaralı katılımcının ifadeleri şu şekildedir: ... *Yönetmeliğin büyük kısmının (Bakanlığın yetkisinde olan bölümler haricinde) meslek kuruluşlarınca hazırlanmasına olanak sunulmuştur...*

“Kaçak rehberliğin önüne geçilmesi”, konusunda 11 numaralı katılımcı sözlerini şu şekilde ifade etmiştir:...*Pasif üyelik kavramıyla mesleği icra etmeyen mensupların izlenebilmesi...*

“Taban ücret ödeme zorunluluğunun getirilmesi”, konusunda 12 numaralı katılımcı şunları söylemiştir: ...*Acenta-rehber arasında sözleşme yapma zorunluluğu getirilerek taban ücret altında ödeme yapılmasını önlemeye yönelik bir adım atılmış oldu...*

“Rehberlik uygulama gezilerini Turist Rehberleri Birliği'nin üstlenmesi” maddesinin olumlu olarak değerlendirilmesinin sebebi olarak, 5 numaralı katılımcı şunları ifade etmiştir: ... *TUREB bünyesinde yapılan uygulama gezilerinde konaklama yapılan otellerin daha kaliteli olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında uygulama gezilerinin yüksekokullar ile fakülteler tarafından değil de TUREB tarafından yapılıyor olmasını olumlu şekilde değerlendirmek mümkündür.*

“Rehberlere yönelik yapılan zorunlu seminerlerin kaldırılması” konusuyla ilgili olarak 5 numaralı katılımcı konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: ... *Meslek kanunu ile birlikte daha öncesinde rehberlerin, her yıl 3 seminere katılma zorunluluğu bulunurken, kanun ile birlikte bu ortadan kaldırılmıştır...*

“Denetimlerin artması” maddesiyle ilgili olarak, 5 numaralı katılımcı şunları vurgulamıştır..*TUREB'e önceki yıllarda olduğundan daha fazla görev düşmektedir. Meslek Kanununun yürürlüğe girmesinden bu yana denetlemeler arttırılmıştır...*

“Hemen her ilde meslek odası kurulması” maddesiyle ilgili olarak 5 numaralı katılımcı şunları söylemiştir: ... *Meslek Kanunundan önce yalnızca üç oda bulunmasına rağmen, Kanun ile birlikte bünyesinde 150 turist rehberi bulunduran bölgelerde yeni turist rehberliği odaları kurulmuştur...*

“Eylemli-eylemsiz rehberlik” konusunda aralarındaki farkı ortaya koyarak 13 numaralı katılımcı, şunları ifade etmiştir: ... *Eylemli-eylemsiz rehber*

ayrımının yapılması ve eylemsiz rehberlerin daha az oda aidatı ödemeleri olumlu olarak görülebilir...

5 numaralı katılımcı ise, eylemsiz rehberliğin önemini vurgulayarak, şu ifadeleri kullanmıştır: *...Bir rehber dilediği takdirde, o yıl çalışmayacağını beyan ederek eylemsiz olabilmektedir. Kamuda çalışanlar, yurtdışına ya da askere gidecek olanlar için eylemsiz rehberliğin önemli bir yenilik olduğu söylenebilir...* “Birlik beraberliğin korunması”, maddesiyle ilgili olarak 18 numaralı katılımcı şunlara dikkat çekmiştir: *...Tüm rehberlerde aidiyet duygusu oluşturarak birlik ve beraberlik içinde hareket etmelerini sağlaması...*

5.2.Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun Olumsuz Yönleri

Tablo 4, araştırmaya katılan kişilerin “Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun size göre olumsuz yönleri nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapları göstermektedir. Katılımcılara göre Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na yönelik en olumsuz ifadelerin; “yetkilerin Bakanlık 'ta toplanması”, “sertifika programlarının yetersizliği”, “gezi ücretlerinin yüksek olması”, “meslek odalarının gelirleri”, “birlik ve oda arasında koordinasyon sorunu yaşanması ihtimali” olduğu görülmektedir.

Diğer olumsuz yönlerin de; “yabancı dil puanı”, “eğitimdeki üçlü yapının devam ediyor olması”, “SGK ve vergi konusu”, Türkçe rehber olunamaması”, “Bakanlık ve TUREB sınavlarının yetersizliği”, “yetersiz denetimler” ve “eylemsiz rehberlik” olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumsuz olarak belirttikleri görüşler 3 kategori altında toplanmıştır. Kategoriler “eğitim açısından olumsuz yönler”, “rehberler açısından olumsuz yönler” ve “meslek örgütleri açısından olumsuz yönler” olarak adlandırılmıştır. “Yabancı dil puanı”, “eğitimdeki üçlü yapı”, “sertifika programlarının yetersizliği” ve “Bakanlık ve TUREB sınavlarının yetersizliği” ifadeleri eğitim açısından olumsuz yönler kategorisine; “gezi ücretleri”, “Türkçe rehber olunamaması”, “SGK ve vergi konusu” ve “eylemsiz rehberlik” ifadeleri rehberler açısından olumsuz yönler; “yetkilerin bakanlıkta toplanması”, “birlik ve odalar arasında koordinasyon sorunu yaratması” ve “meslek odalarının gelirleri” ifadeleri meslek örgütleri açısından olumsuz yönler kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 4. Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun Olumsuz Yönleri

Görüşme Numarası	Cinsiyet	Yabancı dil puanı	Eğitimdeki üçlü yapı	Gezi ücretleri	SGK ve vergi konusu	Oda gelirleri	Birlik ve odalar arasında koordinasyon sorunu	Yetkililerin Bakanlıkta toplanması	Sertifika programlarının yetersizliği	Türkçe rehber olunamaması	Bakanlık ve TUREB sınavlarının	Eylemsiz rehberlik	Yetersiz denetimler	Σ
K1	E				X	X	X	X						4
K2	E					X						X		2
K3	E													0
K4	E													0
K5	E			X	X						X			3
K6	E	X	X	X			X	X						5
K7	K						X		X	X	X		X	5
K8	K			X				X						2
K9	K			X										1
K10	K	X												1
K11	K		X					X						2
K12	E		X						X					2
K13	E									X				1
K14	K					X			X					2
K15	K						X	X	X					3
K16	K							X	X				X	3
K17	K	X		X					X					3
K18	E													0
K19	E					X		X						2
K20	E						X						X	2
Σ		3	3	5	2	4	5	7	6	2	2	1	3	4
%		6,98	6,98	11,62	4,65	9,30	11,62	16,28	13,95	4,65	4,65	2,32	6,98	11

Tablo 5. Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun Olumsuz Yönlerinin Kategorilendirilmesi

KANUNUN OLUMSUZ YÖNLERİ	KULLANILAN İFADELER	Σ_i	$\Sigma_i(43)$	%	% (100,0)
(1) EĞİTİM AÇISINDAN OLUMSUZ YÖNLERİ	(1.1) Yabancı dil puanı	3	14	21,43	32,55
	(1.2) Eğitimdeki üçlü yapı	3		21,43	
	(1.3) Sertifika programlarının yetersizliği	6		42,85	
	(1.4) Bakanlık ve TUREB sınavlarının yetersizliği	2		14,29	
(2) REHBERLER AÇISINDAN OLUMSUZ YÖNLERİ	(2.1) Gezi ücretleri	5	13	38,47	30,23
	(2.2) Türkçe rehber olunamaması	2		15,39	
	(2.3) SGK ve vergi konusu	2		15,39	
	(2.4) Yetersiz denetimler	3		23,07	
	(2.5) Eylemsiz rehberlik	1		7,70	
(3) MESLEK ÖRGÜTLERİ AÇISINDAN OLUMSUZ YÖNLERİ	(3.1) Yetkilerin Bakanlıkta toplanması	7	16	43,75	37,20
	(3.2) Birlik ve odalar arasında koordinasyon sorunu yaratması	5		31,25	
	(3.3) Oda gelirleri	4		25	

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumsuz yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden birinin “yetkilerin Bakanlık'ta toplanması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak 1 numaralı katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: *...Odaların yetki çevresi belirlenirken, Birliğin devre dışı bırakılıp yetkinin Bakanlığa verilmesi birçok açıdan olumsuz görülebilir...*

Konuyla ilgili düşüncelerini 15 numaralı katılımcı, şu şekilde ifade etmiştir: *...Bakanlığa çok fazla yetki verilmesi (turist rehberlerine verilen ruhsatnamenin bile birlik tarafından verilmemesi)...*

16 numaralı katılımcı bu maddeyle ilgili görüşlerini şöyle ifade etmiştir: *...Meslek kuruluşları ve odaların yetkilerinin çok kısıtlı olması, neredeyse her konuda Bakanlığa bağlı bir durumun oluşturulması...*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumsuz yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan ifadelerden bir diğerinin “sertifika programlarının yetersizliği” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu maddeyle ilgili olarak 8 numaralı katılımcı, şunları ifade etmiştir: *...Turist Rehberliği*

mesleğini icra etmek için sadece turist rehberliği bölümlerinden mezun olunması şartı aranmalıdır. Farklı bölümlerden mezun olup, sertifika programlarıyla mesleği icra etme yetkisinin alınabilmesi, üniversitelerin turist rehberliği bölümü okuyan bireyler için haksızlık oluşturmaktadır... Sertifika programlarındaki ders ve sınavlar adayların başarısını ölçmek için yetersiz kalmaktadır...

12 numaralı katılımcı, konuyla ilgili düşüncelerini şu ifadelerle vurgulamıştır: .. *Üniversitelerde verilen rehberlik eğitimi ile sertifika programlarında verilen eğitim arasındaki ders yoğunluğunda farklılık olmasına rağmen mezun olduktan sonra herkese aynı fırsatlar verilmesinin haksızlık olduğunu düşünüyorum. Sertifika programları eğitimin yoğunluğu ve kalitesi bakımından yetersizdir. Bu haksızlığın daha adil bir hal alması için sertifika, önlisans ve lisans mezunlarının çalışma alanları farklılaştırılabilir...*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun olumsuz yönlerinden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden bir diğerinin "gezi ücretlerinin yüksek olması" olduğu ortaya çıkmıştır. Bu maddeyle ilgili olarak 5nolu katılımcı, şunları ifade etmiştir: ...*Meslek Kanunu ile birlikte uygulama gezileri TUREB bünyesinde gerçekleştirilmeye başlandı. Bu gezilerin ilk etabına katılan biri olarak başarılı bir çalışma yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Ancak Doğu etabının 3500 TL gibi bir ücret talep edilmesi, bu eğitimi alan turist rehberliği öğrencilerinin bu geziye katılmaları önünde bir engel teşkil etmektedir...*

17 numaralı katılımcı ise bu maddeyle ilgili görüşlerini şöyle açıklamıştır: ...*Uygulama gezilerinin ücretinin yükselmesi ve mesleğe yeni elemanlar kazandırılmasının daha zor hale gelmesi...*

"Birlik ve odalar arasında yetki sorunu yaratması" konusunda 1nolu katılımcı görüşlerini, ...*Üst Birlik ve Odalar için "aynı mahalde birden fazla kurulabilmesi" maddesinin getirilmesi Birlik ve odalar arasında yetki alanları sorununu gündeme getirebilir...* Şeklinde ifade ederek birlik ve odalar arasında yaşanabilecek yetki çatışmalarını vurgulamak istemiştir.

6 numaralı katılımcı ise yetki ve koordinasyon sorunlarının Bakanlık ve TUREB arasında olabileceğine dikkat çekerek, düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: ...*Kanunda yetki alanlarının net belirtilmemiş olması Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TUREB arasında yaşanabilecek koordinasyon sorunlarını ortaya çıkabilecektir...Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TUREB arasında yetki çatışması sorunları yaşanabilecektir...*

"Meslek odalarının gelirleri" maddesiyle ilgili olarak 2 numaralı katılımcı görüşlerini, ...*Meslek odalarının gelirlerinin iyi düzenlenmemiş olması...* Şeklinde ifade etmiştir.

“Yabancı dil puanı” konusuyla ilgili olarak 10 numaralı katılımcı düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: ... *Yabancı dil yeterliği “80” olarak belirlenmiştir. Fakat bu puan birçok İngilizce öğretmenliği mezununun bile zor ulaşabileceği bir puandır. Bu puan yabancı dilde rehberlik yapacaklar için düşürülmelidir. Ayrıca, yükseköğretim düzeyindeki rehberlik eğitimi tamamıyla Türkçe yapılmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin bu puana ulaşmaları çok zordur. Turist rehberliği sadece yabancı dil yeterliliği ile yapılacak bir meslek değildir...*

“Eğitimdeki üçlü yapı” maddesiyle ilgili olarak, 6 numaralı katılımcı düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: ...*Turist rehberliği eğitimi alanındaki üçlü (sertifika, ön lisans, lisans) yapının tekli bir yapıya indirgenmemiş olması büyük bir olumsuzluktur...*

5.3. Turist Rehberliği Meslek Kanununa Yönelik Eleştiriler

Tablo 6, araştırmaya katılan kişilerin “Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na yönelik eleştirileriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapları göstermektedir. Katılımcıların Meslek Kanununa yönelik en fazla eleştirdikleri ifadelerin; “kanunun yetersizliği”, “akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının kanun düzenlemesinde söz sahibi olamamaları” ve “turist rehberliği eğitimindeki adaletsizlik” olduğu görülmektedir. Diğer eleştirilerin ise; “taban yevmiye sorunu”, “rehberlerin kazanılmış hakkının alınması”, “kaçak rehberliğin tam anlamıyla önüne geçilememiş olması”, dil sınavları”, “mesleğin kalitesizleşmesi” olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların Turist Rehberliği Meslek Kanunu’na yönelttikleri eleştiriler 3 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler; “eğitime yönelik eleştiriler”, “rehberler haklarına yönelik eleştiriler” ve “ yasal boşluğa yönelik eleştiriler” olarak adlandırılmıştır. “Eğitimdeki adaletsizlik”, “dil sınavları”, ifadeleri eğitime yönelik eleştiriler kategorisine; “rehberlerin kazanılmış hakkının alınması”, “taban yevmiye sorunu” ve “kaçak rehberlik sorunu” ifadeleri rehber haklarına yönelik eleştiriler kategorisine; “Kanunun yetersizliği”, “Akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının kanun düzenlemesinde söz sahibi olamaması” ve “mesleğin kalitesizleşmesi” ifadeleri yasal boşluğa yönelik eleştiriler kategorisine dâhil edilmiştir.

Tablo 6: Turist Rehberliği Meslek Kanununa Yönelik Eleştiriler

Görüşme Numarası	Cinsiyet	Taban yevmiye sorunu	Kanunun yetersizliği	Akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının kanun düzenlenmesinde söz sahibi olamaması	Kaçak rehberlik sorunu	Dil sınavları	Mesleğin kalitesizleşmesi	Eğitimdeki adaletsizlik	Kazanılmış hakkın alınması	Σ
K1	E		X							1
K2	E									0
K3	E	X	X							2
K4	E		X							1
K5	E	X	X							2
K6	E		X							1
K7	K		X	X		X	X	X		5
K8	K			X				X	X	3
K9	K			X				X		2
K10	K			X					X	2
K11	K		X		X					2
K12	E	X	X	X	X			X	X	6
K13	E			X				X		2
K14	K							X		1
K15	K					X			X	2
K16	K		X				X			2
K17	K			X	X	X		X		4
K18	E	X	X							2
K19	E		X	X						2
K20	E		X							1
Σ		4	12	8	3	3	2	7	4	43
%		9,30	27,90	18,60	6,98	6,98	4,65	16,28	9,30	100

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na yönelik eleştirilerden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden birinin “kanunun yetersizliği” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak 3 nolu katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: ... *Meslek Kanunu, amaçlanan her durumu ifade etmiyor...5* numaralı katılımcı ise görüşlerini, ...*Meslek Kanununun biraz daha açık hale getirilmesi gerekmektedir...* şeklinde dile getirmiştir.

20 numaralı katılımcı ise düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: ...*Meslek Kanunu'nun günün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre dinamik yapıda olması gerekir...*

Tablo 7: Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na Yönelik Eleştirilerin Kategorilendirilmesi

KANUNUNA YÖNELİK ELEŞTİRİLER	KULLANILAN İFADELER	Σ_i	$\Sigma_i(43)$	%	% _(100,0)
(1) EĞİTİME YÖNELİK	(1.1) Eğitimdeki adaletsizlik	7	10	70	23,25
	(1.2) Dil sınavları	3		30	
(2) REHBER HAKLARINA YÖNELİK	(2.1) Kazanılmış hakkın alınması	4	11	36,3	25,59
	(2.2) Taban yevmiye sorunu	4		36,3	
	(2.3) Kaçak rehberlik sorunu	3		27,2	
(3) YASAL BOŞLUĞA YÖNELİK	(3.1) Kanunun yetersizliği	12	22	54,54	51,16
	(3.2) Akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının kanun düzenlemesinde söz sahibi olamaması	8		36,37	
	(3.3) Mesleğin kalitesizleşmesi	2		9,09	

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na yönelik eleştirilerden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden bir diğerinin, “akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının kanun düzenlemesinde söz sahibi olamaması” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak 9 nolu katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: *...Kanunun hazırlanma aşamasında, Üniversiteler ve meslek kuruluşları ile işbirliği yapılarak, Turist Rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin de görüşleriyle bir yasa tasarısı oluşturulması daha uygun olurdu diye düşünüyorum...*

10 numaralı katılımcı ise, bu maddeye ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *...Yönetmelik hazırlanırken yapılan toplantılara akademisyenler de çağrılmıştır. Lakin rehber yetiştiren akademisyenlerin görüşleri dikkate alınmamıştır. Akademisyenlerin görüşleri dikkate alınarak yönetmelikte düzenlemeler yapılmalıdır...*

13 numaralı katılımcı, üniversitelerin kanun düzenleme sürecinde saf dışı bırakılmasına dikkat çekerek, *...Üniversitelerde turist rehberliği eğitimi verilmesine rağmen, rehberlik mesleği ile ilgili önemli kararların alınmasında bir danışma mercii veya karara katılan bir paydaş olarak üniversitelerin görülmemesi önemli bir eksiklik... diye düşüncelerini dile getirmiştir.*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu'na yönelik eleştirilerden katılımcılar tarafından en çok vurgulanan maddelerden bir diğerinin, “turist rehberliği eğitimindeki adaletsizlik” olduğu ortaya çıkmıştır. Bu konuyla ilgili olarak 7 numaralı katılımcı şu ifadeleri kullanmıştır: *...Sertifika programında okutulan dersler ile üniversitelerin turist rehberliği programlarında okutulan dersler arasında yoğunluk bakımından farklılık bulunmaktadır. Buna göre turist rehberliği bölümünü önce kazanıp sonra 2 veya 4 yıl eğitim almak çok mantıklı durmamaktadır. Sertifika programına katılmak hem zaman açısından hem de maddi açıdan turist rehberi olmayı kolaylaştırmaktadır”*

9 numaralı katılımcı ise, bu maddeyle ilgili görüşlerini şu sözlerle dile getirmiştir: *... Meslek Yüksek Okulları Mezunları – Turizm vb. Fakülteleri Mezunları - Bakanlık Denetiminde, Meslek Birliklerince Açılması Öngörülen Kurslardan Mezun Olanların tercihlerine göre bölgesel ya da ülkesel rehber olabilmelerini yanlış görüyorum. Çünkü, M.Y.O.ve Turizm Fakülteleri'ne giriş puanları aynı değildir. Ayrıca öğrenci 2 ya da 4 senelik bir eğitim görüyor, şartlar da aynı değil. Dolayısıyla burada meslek adına teknik bir sorun oluşmaktadır...*

“Taban yevmiye sorunu” maddesiyle ilgili olarak, 5 nolu katılımcı düşüncelerini, *...Meslek Kanunu'nda rehberlerin taban ücret altında çalışamayacağı açıkça ifade edilmemiştir. Diğer taraftan ölü sezonda bünyesinde rehber bulunduran acentelerde bu büyük bir problem olarak görülmektedir. Kimi acenteler “ben rehber ölü sezonda bile maaş veriyorum, sezonda taban ücreti uygulamam mümkün değil” şeklinde düşünmektedir. Taban ücreti konusu henüz daha çözülebilmüş değil... Rehberlerin aldıkları ücretlerin denetlenmesinin yapılması gerekmektedir.”* şeklinde belirterek taban ücret sorununu vurgulamak istemiştir.

“Rehberlerin kazanılmış hakkının alınması” konusunda 12nolu katılımcı fikirleri şu sözlerle ifade etmiştir: *...Kanun'da geçen aralıksız 8 yıl süre ile eylemsiz olarak kalan rehberlerin eylemli olabilmeleri için yeniden Bakanlık tarafından yapılacak sınavdan başarılı olmasını gerektiren madde ile mesleğini edinmiş olan rehberlerin kazanılmış hakları ellerinden alınarak hukuk ihlali gerçekleşmiştir...*

8 numaralı katılımcı ise, bu konuda Kanun'un “ *...aralıksız sekiz yıl süre ile eylemsiz turist rehberi olarak kalanların eylemli turist rehberi olabilmeleri için, Bakanlık tarafından yapılan sınavla katılarak başarılı olmaları gerekir”* maddesinin mesleği koruyucu nitelikte olmadığını belirterek, eleştirisini, *...Bu madde mesleği koruyucu bir madde değildir. Bu madde ile kişinin kazanılmış hakkı elinden alınmış oluyor...* şeklinde dile getirmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanununun yürürlüğe girmesi ile beraber kanunun mesleki mağduriyetleri gidermesi beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı konusundaki tartışmaların süregelmesi sonucunda, araştırılma ihtiyacı duyulan konunun sonuçlarına bakıldığında kanunun mevcut haliyle beklentileri karşılamadığını söylemek mümkündür. Araştırmada meslek örgütleri ve ilgili bölüm akademisyenlerine göre turist rehberliği meslek kanununun olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olduğunu ortaya çıkarmanın yanı sıra kanuna yönelik eleştirilerin alınması da amaçlanmıştır.

Katılımcıların Meslek Kanunu İle İlgili Olumlu Düşünceleri:

Katılımcıların meslek kanunu ile ilgili olumlu düşünceleri meslek açısından, rehberler açısından ve örgütsel açıdan üç başlık altında toplanmıştır. Katılımcıların en fazla olumlu olarak ifade ettikleri görüşleri;

- Mesleğin yasal statüye kavuşması,
- Mesleğin bu yasa ile itibarının artması
- Rehber haklarının güvenceye alınması olarak tespit edilmiştir.

Katılımcıların Meslek Kanunu İle İlgili Olumsuz Düşünceleri:

Katılımcıların olumsuz düşünceleri 3 başlık altında birleştirilmiştir. Bunlar; turist rehberliği eğitimi açısından, turist rehberleri açısından ve meslek örgütleri açısından olumsuz yönler olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada olumsuz olarak en fazla ifade edilen görüşler ise;

- Yetkilerin Bakanlıkta toplanmasıyla birliğin çoğu durumda dışarıda bırakılması,
- Yasa ile beraber Turist Rehberleri Birliği'ne devredilen fakat bakanlığın gözetim ve denetiminde bulunan sertifika programlarının yetersizliği,
- Rehberlik uygulama gezisi ücretlerinin rehber adaylarını mağdur edecek seviyede yüksek olması,
- Meslek odalarının gelirlerinin iyi düzenlenmemiş olmasıdır.

Katılımcıların Meslek Kanunu İle İlgili Eleştirileri: Bu eleştiriler; eğitime yönelik, rehber haklarına yönelik ve yasal boşluğa yönelik eleştiriler şeklinde 3 başlık altında toplanmıştır. Katılımcı eleştirileri:

- Kanunun mevcut haliyle yetersizliği,
- Akademisyenlerin ve meslek örgütlerinin kanun düzenlemesinde söz sahibi olamamaları
- Üniversitelerin turist rehberliği bölümünden mezun olanların diploma haklarının korunmamış olması konusunda eğitimdeki çeşitli adaletsizlikler oluşturmaktadır.

Katılımcıların Meslek Kanunu ile ilgili Önerileri: Bu düşünceler ve eleştirilerle beraber getirilen öneriler dikkate alındığında;

- Taban ücretin altında ödeme yapılmasının önüne geçilebilmesi için seyahat acentelerinin turist rehberleri ile işbirliği ve birbirlerinin haklarını gözetir tutum içinde olmaları,
- Seyahat acentelerinin turist rehberlerinin sözleşmeleri konusunda titiz davranmaları
- Rehberlere yapılan günlük tur ücreti ödemelerinin kontrol altında tutulabilmesinin sağlanması (Önlem için acenteler rehber adına PTT veya bankalara havale yapılabilir).
- Akademisyenlerin ve meslek kuruluşlarının yönetmelik düzenlemelerine dahil edilmesi,
- Yeni yönetmelik hazırlıklarında meslek örgütlerinin ve akademisyenlerin görüşlerinin dikkate alınması,
- Turist rehberliği eğitimindeki üç başlı eğitim sisteminin tek bir yapıya indirgenmesi ve standart bir eğitim düzeninin oluşturulması,
- Sertifika programlarında verilen eğitimin düzeyi ve üniversitelerdeki eğitimin düzeyi arasındaki farklılığın ortadan kaldırılması,
- Eşit donanıma sahip ve daha nitelikli rehber yetiştirilmesinin hedeflenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Eğitim konusunda varılan sonuçlar ise Temizkan, Temizkan ve Tokay (2013: 483)'in yapmış oldukları çalışma ile de örtüşmektedir. Turist rehberliği meslek kanunu ve yönetmeliğinin turist rehberliği eğitimi ile ilgili boyutunu değerlendirmek amaçlı yapmış oldukları çalışmada, turist rehberliği mesleğinin ekonomik ve imaj ile ilgili problemlerinin çözümü olarak görülen turist rehberliği eğitiminin sadece üniversitelerin ilgili lisans programlarında verilerek, mesleğin bir kariyer mesleği haline getirilmesi gerekliliğini savunmuşlardır. Böylece turist rehberliği bölümlerinden mezun olan öğrencilerin diploma haklarının da korunmuş olacağını savunmuşlardır. Tüm bunların ötesinde sertifika programlarının olması üniversitelerin turist rehberliği bölümlerini gereksiz kılmakta, 2 yıllık turist rehberliği eğitimi veren üniversitelerin olması da 4 yıllık bölümleri gereksiz kılmaktadır. Bu farkın 2 şekilde ortadan kaldırılabilceği önerilmektedir:

- Birincisi Bakanlığın sertifika programları ve üniversitelerin ön lisans programları kaldırılarak sadece lisans eğitimi veren bölümlerin bırakılması,
- İkincisi ise bu sistemin tekli yapıya dönüşmemesi halinde sertifika programı, ön lisans ve lisans programlarından mezun olanların elde edecekleri hakların farklılaştırılması sağlanmalıdır.

Örneğin, sertifika programı ve ön lisans eğitim veren bölümlerden mezun olanlara sadece bölgesel rehber olabilme sınırlandırması getirilmeli, lisans mezunu olanlara ise ülkesel rehber olabilme imkanı verilmelidir. Zira bu üç farklı eğitimin de süresi ve başvuru koşulları farklılık gösterdiği gibi mezun olduktan sonra elde edilecek haklarda da farklılık görülecektir. Bununla birlikte Bakanlığın yapacağı sertifika programları da sadece nadir dillerden yapılacak olan dil ekletme programları haline dönüştürülmelidir. Bu şekilde yapılacak olan değişimler ile fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır.

Turist Rehberi mesleğe kabul şartlarında bulunan Yabancı Dil Sınavı (YDS) minimum puanın 80 olması da bir başka tartışma konusudur. Bu koşula getirilen bir öneri de tartışmaya çözüm olarak sunulabilir. Eğitim konusunun yukarıda önerildiği gibi çözüme kavuşturulduğu düşünüldüğünde lisans programlarına yerleşme şartları arasına dil puanının YDS'den 80'e tekabül edecek bir puan almak koşulu da eklenirse, dil puanı sorunu da buna paralel olarak çözülecektir. Bu durumda bölümü okumak amaçlı yerleşen adaylar da dil puanını karşılamış olacak dolayısıyla adaylardan bir daha dil puanı istenmeyecektir. Nitekim yönetmeliğe göre, sertifika programlarında adaylara YDS' den 80 puan alamadıkları durumda Bakanlık tarafından yapılacak olan yazılı ve sözlü sınav ile yabancı dil bilgisini ölçme olanağı verilmektedir, fakat bu sınavın YDS ile eşdeğer zorlukta veya kolaylıkta bir sınav olduğu da tartışma konusudur. Bu durumda adil olmayan bu sistem de adil bir çözüme kavuşturulmuş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar, V (2014). *Profesyonel Turist Rehberlerinin Liderlik Yönelimleri*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın. Adana Turist Rehberleri Bölgesel Odası [URL: <http://www.adro.org.tr/rrehberidetay.asp?Kimlik=2>] (Erişim 21.05.2014).
- Ahipaşaoğlu, H. (2001a). *Turizmde Rehberlik*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ahipaşaoğlu, H. (2001b). *Seyahat İşletmelerinde Tur Planlaması ve Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akbulut, O. (2006). *Ege Bölgesindeki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya. Antalya Rehberler Odası. (t.y). [URL: http://www.aro.org.tr/rehberin_rehberi.asp?id=5] (Erişim 19.05.2014).
- Batman, O. (2003). Türkiye'deki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma. *Bilgi: Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 115-132.

- Batman,O., Yıldrgan, R. ve Demirtaş, N. (2000). *Turizm Rehberliği*. Adapazarı. Değişim Yayınları.
- Çimrin H. (1995). *Turizm ve Turist Rehberliğinin ABC'si*. Antalya: Akdeniz Kitabevi.
- Çolakoğlu, O., Epik F. ve Efendi, E. (2007). *Tur Yönetimi ve Turist Rehberliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Değirmencioğlu, A. Ö. (1998). *Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimine Bir Yaklaşım*, Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ekmekçi, İ.N (2005). *Paket Turların Sürdürülebilirliğinde Turist Rehberlerinin Rolü*, Yüksek lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Guest, G. Bunce,A. and Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Güzel, F. (2007). *Türkiye İmajının Geliştirilmesinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü*, Yüksek lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- İstanbul Rehberler Odası. (2013) [URL: <http://iro.org.tr/yasa-tasarimiz-gelismelerkomisyon-toplantisi-izlenimleri.html>] (Erişim 28.05.2014).
- Kong, H.,Cheung C., Baum T. (2009). Are Tour Guides In China Ready For The Booming Tourism Industry?.*Journal of ChinaTourismResearch*, v.5, 65–76.
- Köroğlu, Ö., Merter, B. (2012). Seyahat Acentalarının Turist Rehberlerini Seçme Ve İşe Alma Sürecindeki Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c. 9, s. 20, 213-238.
- Leclerc, D. and Martin, C.N. (2004). Tour guide communication competence: French, Germanand Americantourists' perceptions. *International Journal of Intercultural Relations*, 28, 181–200.
- Liu, D. And Yee, E. (2012). Problem sand counter measures of Tour Guide Services in Liaoning Province. *Canadian Social Science*, 8(3), 94-97.
- Temizkan, S.P., Temizkan, R. ve Tokay, S. (2013), “Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Turist Rehberi Eğitiminde Yeni Bir Paradoks”, *14.Ulusal Turizm Kongresi*, 5-8 Aralık 2013, Kayseri, 474-486.
- Tetik, N. (2006). Türkiye'de Profesyonel Turist Rehberliği Ve Müşterilerin Turist Rehberlerinden Beklentilerinin Analizi (Kuşadası Örneği), Yüksek lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Toker, A. (2011). Kültür Turizminin Sürdürülebilirliğinde Profesyonel Turist Rehberlerinin Rolü: Ankara Örneği. Yayınlanmış Yüksek

- Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Turist Rehberliği Birliği (TUREB) (2014).
[URL:http://www.tureb.org.tr/index.php?mod=sayfa_goster&sid=8&sayfa=YASA] (Erişim 10.05.2014).
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu (2012). 22 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete[URL:
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622.htm>] (Erişim 25.05.2014).
- Turizm Haberleri. [URL:
<http://www.turizmhaberleri.com/haberayrinti.asp?ID=27809>] (Erişim 20.05.2014).
- Yarcan, Ş. (2007). Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 33-44.
- Yazıcıoğlu, İ., Tokmak, C., Uzun, S. (2008). Turist Rehberlerinin Rehberlik Mesleğine Bakışı. *Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 8(2), 1.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 2013-ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. [URL:<http://www.osym.gov.tr/belge/1-19181/2013-osys-yuksekogretim-programlari-ve-kontenjanlari-ki-.html>] (Erişim: 28.05.2014).